

Besteforeldrenes Klimaaksjon

Besteforeldrenes Klimaaksjon (BKA)
v/styreleder Steinar Høiback
E-post: steinarhoiback@outlook.com

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Oslo, 1. desember 2016.

Høringssvar til forslag til Lov om klima, (Klimaloven).

Innledning

Det vises til departementets høringsnotat av 27. september 2016. Besteforeldrenes klima aksjon (BKA) mener det er viktig at Norge får en klimalov. En slik lov må imidlertid bygge på vitenskapsbaserte mål, slik at den kan sørge for at Parisavtalens mål og forpliktelser gjennomføres av den norske stat. Loven må også være et reelt verktøy for å kunne virkeliggjøre de forpliktelser som ligger nedfelt i Grunnlovens § 112. Disse grunnleggende forutsetningene for en klimalov er ikke ivaretatt gjennom det forslaget departementet har presentert. Det mottatte forslag til ny klimalov er meget svakt. Det viser ikke det ansvar overfor kommende generasjoner som en slik lov skal ivareta. BKA kan ikke støtte det foreliggende lovutkast.

BKAs viktigste krav til en klimalov.

En funksjonell klimalov må være et verktøy som sikrer at myndighetene etterlever både Parisavtalens forpliktelser og de forpliktelser som er nedfelt i Grunnlovens §112. Vi mener derfor at loven som et minimum må omfatte følgende punkter, som vi anser som særlig viktige:

1. I 2050 skal Norge være et nullutslippssamfunn. Vi må ha tilfredsstillende tallfestede mål for hvordan nullutslippssamfunnet skal nås.
2. Målet om et nullutslippssamfunn betyr at utslippskuttene skal tas nasjonalt og i alle sektorer; dette skal være virkeområdet til loven.
3. Det må være konkrete sektor vise handlingsplaner for kommende stortingsperiode.
4. Klimaloven må inneholde bestemmelser om årlig oppfølging av klimabudsjettet i statsbudsjettet.

5. Det må etableres et uavhengig faglig råd der medlemmene hentes fra forsknings- og/eller andre fagområder etter mønster fra Storbritannia.
6. Klimaloven må utformes som en rettighetslov, slik at det knyttes rettslige sanksjoner til brudd på lovens bestemmelser.

Punktene er nærmere kommentert senere i dette hørings svar.

Vårt generelle syn på lovutkastet

BKA mottok forslaget til ny klimalov med forventning om at regjeringen denne gang ville ta inn over seg det alvorligste som FN's klimapanel og andre organisasjoner med klimainteresser klart peker på, og som er nedfelt i prinsippene til Parisavtalen. Klimautslippene må ned raskt, ellers risikerer vi og kommende generasjoner en fremtid som mildt sagt er tvilsom; vi står ovenfor eksistensielle utfordringer.

BKA samarbeider med andre organisasjoner.

BKA har lagt vekt på å innhente informasjon fra disse. Vi nevner særlig WWFs rapport av september 2016 "En forpliktende klimapolitikk". Vi har videre sett på hvordan forskere har vurdert departementets forslag til ny klimalov; vi nevner spesielt hørings svaret fra den tverrfaglige forskerorganisasjonen Concerned Scientists Norway. Dette har vi gjort da vi har et sterkt ønske om at våre merknader til departementets forslag til klimalov skal gjøres med basis i tilgjengelig forskningsbasert kunnskap.

BKA vil prioritere å kommentere det vi anser er de overordnede prinsipper som vi mener bør fremgå av ny klimalov. Våre synspunkter er basert på den informasjon vi har vært i stand til å innhente fra forskere og andre samarbeidende organisasjoner.

Lovforslaget uten rettigheter for borgerne.

Departementet skriver i notatet på s 3-4 at loven ikke er ment som en rettighetslov for landets borgere, men at loven er tiltenkt å forplikte det øverste beslutningsgrunnlaget, regjering og storting. Departementet skriver at man anser at det er en fare for å flytte makt fra demokratiske prosesser over i rettsapparatet for på den måte å rettsliggjøre politikken. Dette er et syn vi stiller oss uforstående til. En side ved dette er at det ikke bare er storting og regjering som utøver demokratiske prosesser. Domstolkontrollen med forvaltningen, med tilhørende adgang for borgerne til å rettsliggjøre konflikter med forvaltningen, er et grunnleggende element i vårt demokratiske system. I tillegg kommer at Grunnlovens § 112 er en rettighetsbestemmelse. De rettigheter som er omtalt i første og andre ledd tilkommer den enkelte. Dette ble tydeliggjort ved innføringen av någjeldende tredje ledd ved flyttingen fra § 110b i 2014. Det må derfor legges til grunn at Grunnlovens § 112 i utgangspunktet åpner for søksmål fra borgerne ved brudd på forpliktelsene etter bestemmelsens første og andre ledd. Denne adgangen kan ikke innskrenkes ved etterfølgende lovbestemmelser eller lovforarbeider.

Etter vår mening har nettopp de politiske unnvikende prosesser vist med klar tydelighet at politikerne ikke evner å gjøre de nødvendig konkrete politiske grep, som det også følger av Grunnlovens § 112 at staten skal gjøre. Dette har ført til at utslippene i Norge er på et for høyt nivå sammenlignet med våre naboland. Loven bør tydeliggjøre, for eksempel som en del av formålsbestemmelsen, at den også skal tilsikre at borgernes rettigheter etter Grunnlovens § 112 blir etterlevet.

Lovforslaget mangler dekning i forskningsbasert kunnskap.

Ut fra det foreliggende høringsnotat kan ikke BKA se at departementets forslag bygger på forskningsbasert kunnskap. Dersom departementet ikke innser at klimaendringene ikke er noe som kan forhandles med politisk, er vi, nasjonen Norge, på ville veier. En klimalov må basere seg på fakta, uansett hvor vanskelig og utfordrende det kan være å gjennomføre nettopp faktabasert politikk.

Høringsnotatet gir på flere steder uttrykk for viktigheten av tilpasning til næringslivets behov og av nødvendigheten av å følge det som skjer ellers i verden. Her er det i stedet viktig at Norge, som er lite, men velstående land, og som gjerne vil påta seg en internasjonal lederrolle også i miljø- og klimaspørsmål, påtar seg en selvstendig rolle og går foran som et eksempel til etterfølgelse når det gjelder nasjonale kutt, i stedet for å følge etter resten av verden.

BKA motsetter seg det foreliggende lovutkast.

Basert på alminnelig kjent forskningsbasert kunnskap, som også er vist til i Pariavtalen og som denne bygger på, kan vi, i likhet med Concerned Scientists Norway, ikke støtte vedtakelsen av det foreliggende klimalovforslaget.

Forslaget om ny klimalov - innhold og målsettinger

I WWFs rapport fra september 2016, "En forpliktende klimapolitikk", oppsummeres det på side 26 i rapporten at formålet med klimaloven bør være at den globale oppvarmingen ikke skal overstige 1,5 grader celsius. Dette slutter vi oss til. Det bør settes klare mål for utslippskutt i Norge. Når det gjelder 2050-målet i klimalovforslaget, mener BKA at "lavutslippssamfunn" ikke er tilstrekkelig, og at dette må erstattes av "nullutslippssamfunn". Vi registrerer at vårt syn deles av Concerned Scientists Norway.

BKAs synspunkter kan utdypes og oppsummeres slik:

1. Målet for 2050 må være at Norge da skal være et nullutslippssamfunn. Vi må ha tilfredsstillende tallfestede mål for hvordan nullutslippssamfunnet skal nås, og vi må ha utslippstak for hver stortingsperiode i form av karbonbudsjetter. Å ha et lavutslippssamfunn som mål, slik lovforslaget § 3 er formulert, er ikke tilstrekkelig.
2. Målet om et nullutslippssamfunn betyr at utslippskuttene skal tas nasjonalt og i alle sektorer. Dette skal være lovens virkeområde.
3. Det må være konkrete sektorvise handlingsplaner for kommende stortingsperiode. Regjering må foreslå og Stortinget vedta planer der det fremgår hvor mye utslipp som er tillatt i hver sektor for hver periode, og med tiltakspakker med virkemidler som viser hvordan utslippsmålene skal nås.
4. Klimaloven må inneholde regler om årlig oppfølging av klimabudsjettet i statsbudsjettet. Der skal det vises til hvordan totale utslipp for hver sektor etterfølges og tallfestes i CO₂-måltall. Årlig må det gjennomføres en Stortingsdebatt der regjeringens rapport om etterlevelse av klimaloven behandles. Stortinget har da muligheter til å korrigere regjeringens tallmateriale: en klimalovs budsjettkonferanse.

5. I likhet med flere andre høringsinstanser vil BKA at det skal etableres tilfredsstillende faggrunnlag og kontroll med klimaloven. Vi vil at det skal etableres et uavhengig faglig råd der medlemmene hentes fra forsknings- og/eller andre fagområder, i utgangspunktet slik det er gjort i det rådet som er etablert i Storbritannia. Det må unngås at rådet besettes av representanter fra rene arbeidslivsorganisasjoner. Det skal bestå av representanter som kan fremsette sine forskningsbaserte råd på en fri og uavhengig faglig måte.

Dette var et av de spørsmål vi ble bedt om å ta standpunkt til i forrige høringsrunde, og som vi kommenterte i vår høringsuttalelse av 11. januar 2015. Det er oppsiktsvekkende at departementet har latt dette spørsmålet ligge i høringsuttalelsen og lovutkastet.

6. Klimaloven må utformes som en rettighetslov, slik at det knyttes rettslige sanksjoner til brudd på lovens bestemmelser.
7. En klimalov må inneholde helt andre og mer detaljerte bestemmelser om styrings- og rapporteringsmekanismer, og om oppfølging og kontroll, enn det som fremgår av lovforslaget. Vi er kjent med forslagene fra WWF til §§ 7-12 i loven, og kan gi disse vår tilslutning.

For Besteforeldrenes klimaaksjon

Steinar Høiback

Styreleder